

F13

Yhteiskuntafilosofia

Kurssin tavoitteet

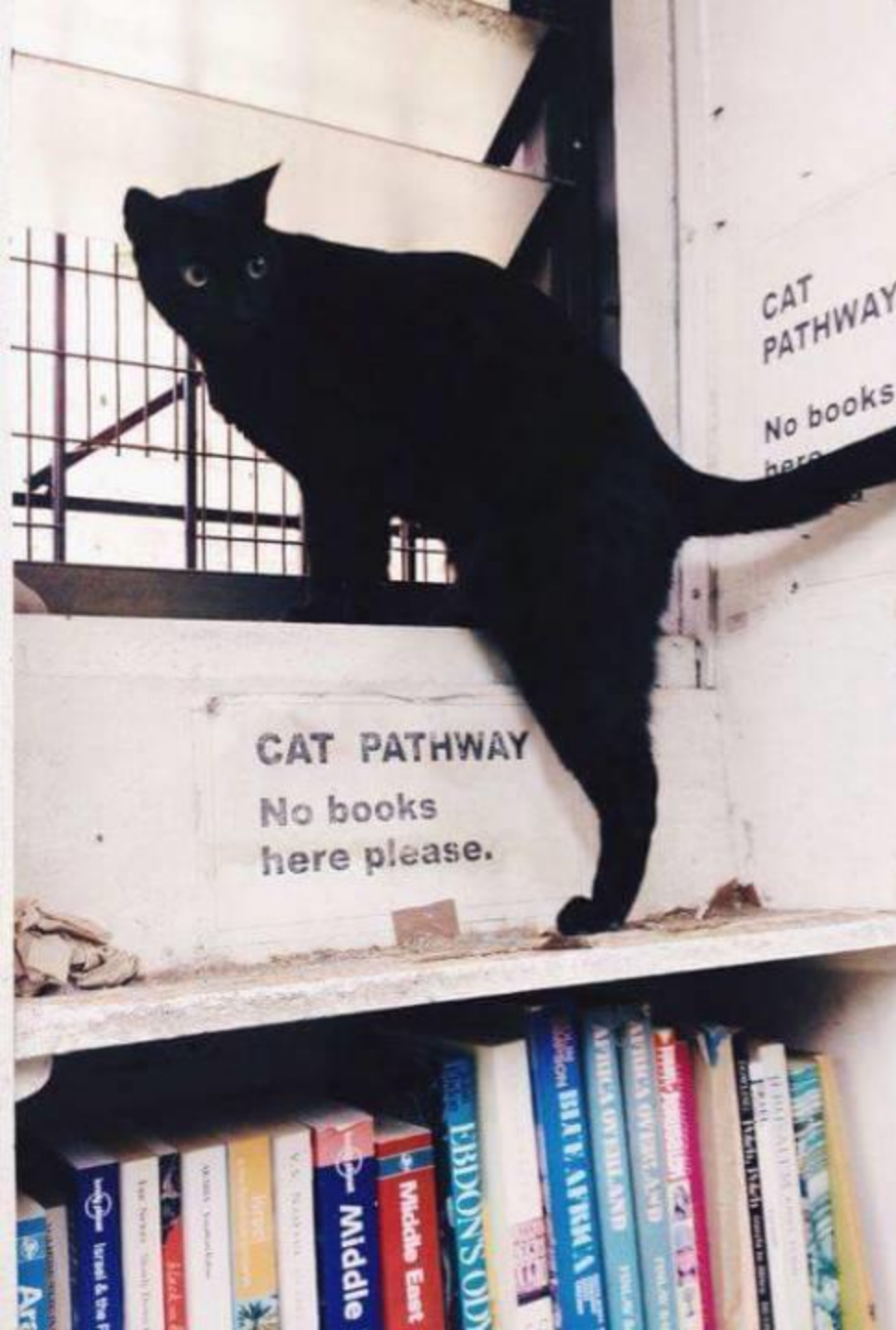
- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkömyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Kurssin sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen
 - yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta
 - yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuus
- valta
- talous ja hyvinvointi
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen
- yhteiskunnalliset jännitteet
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä

Omat tavoitteet

- Mitä haluan oppia kurssilla?
- Millaisista työtavoista pidän?
 - Yhteiskuntafilosofia paljon keskustelemista – mitkä omia hyviä tapoja saada itsensä osallistumaan keskusteluun?
- Mitä arvosanaa tavoittelen kurssilta?
- Mitä toiveita suoritustavasta?
- Jos olet kirjoittamassa filosofiaa: milloin kirjoitat?

Kurssin suoritus

- Kirja-analyysi/kirjakeskustelu?
- Essee?
- Filosofiesittely? Podcast?
- Mediaseuranta?
- Esittelyt ajankohtaisista filosofista teemoista
- Koeviikolla? Käsitekoe + elokuvan katsominen?

FILOSOFIAN OSA-ALUEET

TEOREETTINEN FILOSOFIA

LOGIIKKA

TUTKII
PÄTEVÄÄ
PÄÄTTELYÄ

METAFYSIIKKA

TUTKII OLEVAA

EPISTEMOLOGIA

TUTKII TIETOON JA
TIETÄMISEEN LIITTYVIÄ
KYSYMYKSIÄ

KÄYTÄNNÖLLINEN FILOSOFIA

ETIIKKA

TUTKII
OIKEAA JA VÄÄRÄÄ

YHTEISKUNTA- FILOSOFIA

TUTKII YHTEISÖN JA
YKSILÖN SUHDETTA

ESTETIIKKA

TUTKII KAUNEUTTA JA
TAIDETTA

Priorisoi!

Aseta yhteiskuntafilosofian suuret teemat (oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, vapaus, valta, talous) oman näkemyksesi mukaiseen tärkeysjärjestykseen. Mitkä ovat yhteiskunnan ymmärtämisen kannalta olennaisimpia, mitkä vähemmän olennaisia?

Millaisia filosofisia kysymyksiä
näihin käsitteisiin voi liittää?

- a) valta
- b) vapaus
- c) yhteisö
- d) yhteiskunta
- e) politiikka

Kotoutuminen | Hallitus aikoo leikata työttömyystukea maahanmuuttajilta, jotka eivät puhu suomea tai ruotsia

Maahanmuuttajien työttömyystukea leikataan nettona enintään vajaat 50 euroa kuukaudessa. Tukea voisi nostaa todistamalla kielitaidon tai tekemällä töitä.

12:56

KOLUMNI

Scifinä pidetyt ideat ovat muuttumassa todeksi – Algoritmit päättävät, kuka saa lainaa, kuka pääsee työhaastatteluun ja kuka jää huomiotta

Esimerkiksi vakuutusyhtiöillä olisi jo teoreettinen mahdollisuus hyödyntää käyttäytymisanalytiikkaa, jossa asiakkaan puhelimen liikkeet tai verkkokäyttäytyminen vaikuttavat riskiarvioon, kirjoittaa Teppo Turkki.

Luetuimmat

1 Akaan valtuustossa pidettiin yllättäen hiljainen hetki kiistelystä oikeistoaktivistin muistolle – ”Olen melko varma, että tulossa on yhdessä rukoilua ja siunauksia”

★ TILAAJILLE

Kommentti | Trump ei edes yritä peitellä asiaa: Yhdysvaltain oikeuslaitos on menettänyt riippumattomuutensa

26.9. 16:17

Aktivismi | Poliisi valvoi Kaapo Riikosen puhelinta – ”Jos tämä menee läpi, kaikkia elokapinallisia voidaan valvoa”

📌 Tilaaajille 26.9. 10:39

Politiikka | Kiina, Turkki ja Unkari toteuttivat talousihmeen, joka sisältää lännelle vakavan opetuksen

Länsi oletti pitkään, että vain demokratiat pystyvät luomaan kestäväää vaurautta. Uuden sukupolven autoritaariset johtajat näyttävät todistavan päinvastaista.

Yhteiskuntafilosofia ja uutiset

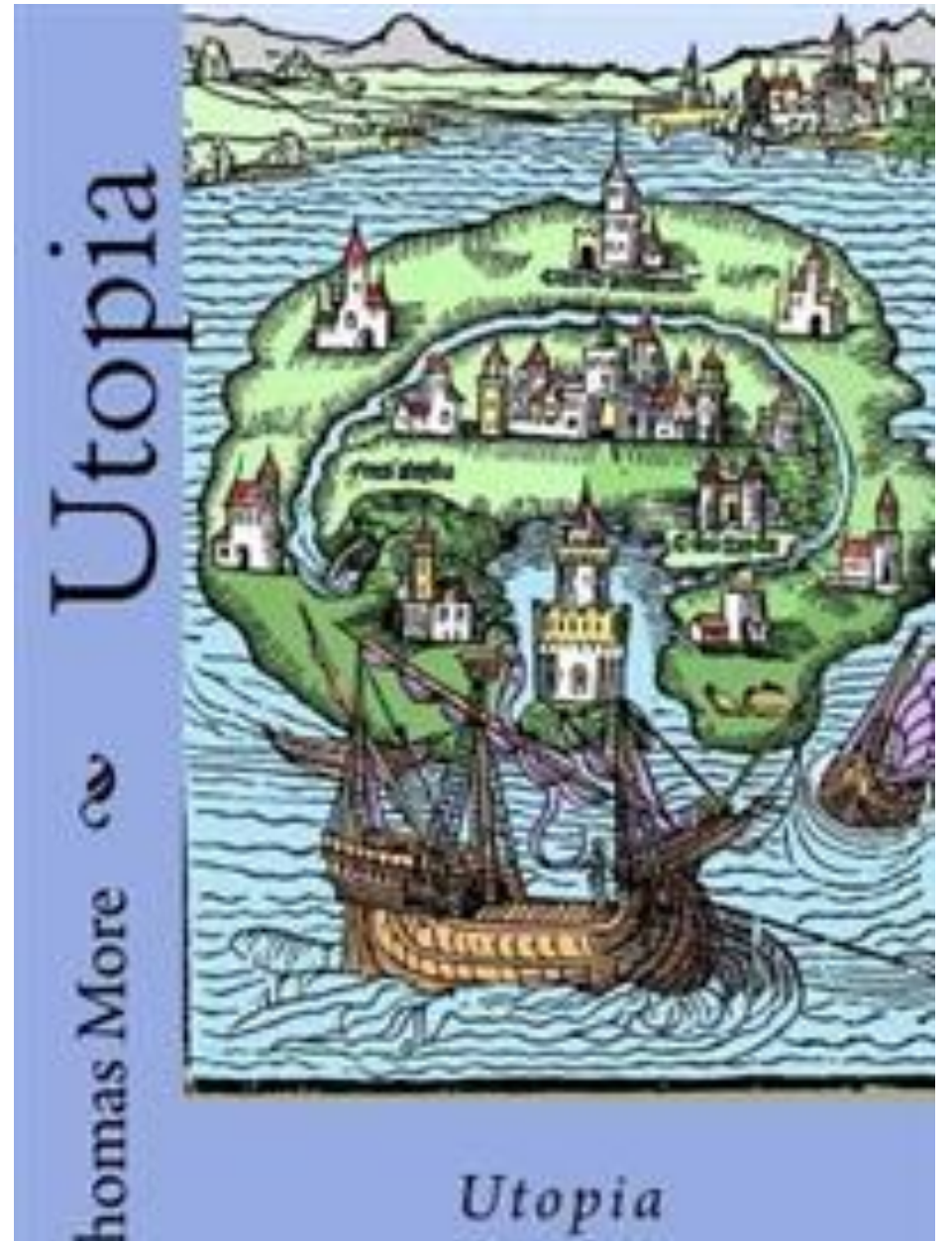
Mihin päivän uutisaiheisiin liittyy yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä?

Mikä on yhteiskunta?

Kuvitteelliset yhteiskunnat

- **utopia** eli ihannevaltio
 - *ou-topia* (paikka, joka ei ole missään) tai *eu-topia* (hyvä paikka)
- vastakohta on **dystopia**, mahdollisimman kauhea yhteiskunta

Dystopia ja utopia fiktiivissä

Anna esimerkkejä dystooppisista yhteiskunnista kirjoissa, elokuvissa, peleissä...

-> etsi esim. traileri ja valmistaudu kertomaan, miksi kyse on dystopiasta

F THOMÆ
CAMPANELLÆ.
APPENDIX POLITICÆ,
CIVITAS SOLIS
Poetica.

IDEA
Reipublicæ Philosophicæ.

Utopia vai dystopia? Tommaso Campanella

He sanovat, että omaisuus saa alkunsa siitä, että kukin perustaa oman kodin, jossa ovat omat lapset ja vaimo, ja tästä syntyy itsekkyyks. Silloin jokaine haluaa nostaa poikansa rikkauteen tai kunniaan tai jättää ne tälle perinnöksi. Niinpä hänestä tulee joko julkisesti ahne, jos hänen ei tarvitse valtansa tähden kainostella, tai salakavalasti ja tekopyhästi saita, jos hänellä ei ole valtaa.

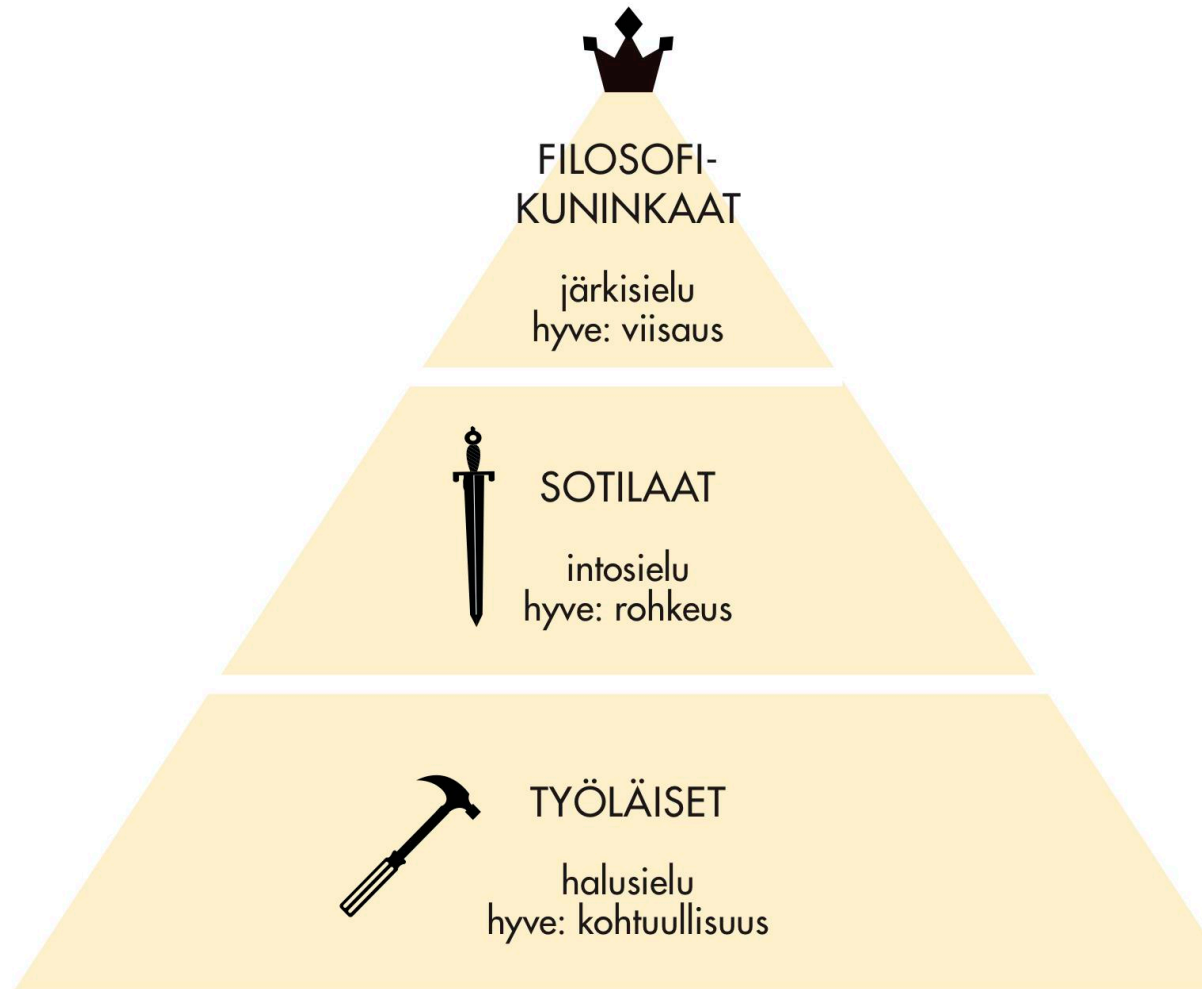
--

PLATON VALTIO

Hyvän yhteiskunnan idea?

- Platon: Valtio
- <https://www.youtube.com/watch?v=ALXsaT6bqL0>
- Onko kyseessä utopia vai dystopia?

PLATONIN IHANNEYHTEISKUNTA

- Millaisissa tilanteissa ajatus filosofikuninkaista voisi olla houkutteleva?

La théorie du roi-philosophe

Ce sont les philosophes qui doivent gouverner.

Opetusneuvos Pekka Elo:

- "Platonin *Valtio* on kiinnostava kaunokirjallinen teos, mutta mielestäni se on sanomaltaan rinnasteinen Hitlerin kirjaan *Taisteluni*, jota ei missään nimessä voitaisi opiskella koulussa" ja "Karl Popperin hengessä voisi korostaa, että Platonin valtio on ihmistä alistava ja totalitaarinen. Fasistinen järjestelmä ei kelpaa esikuvaksi demokratialle" (Helsingin Sanomat 18.11.2017).

Kertaus:

- Mitä tarkoittaa utopia? Anna esimerkki utopiasta.
- Mitä tarkoittaa dystopia? Anna esimerkki dystopiasta.
- Millainen oli Platonin ihannevaltio?

2.

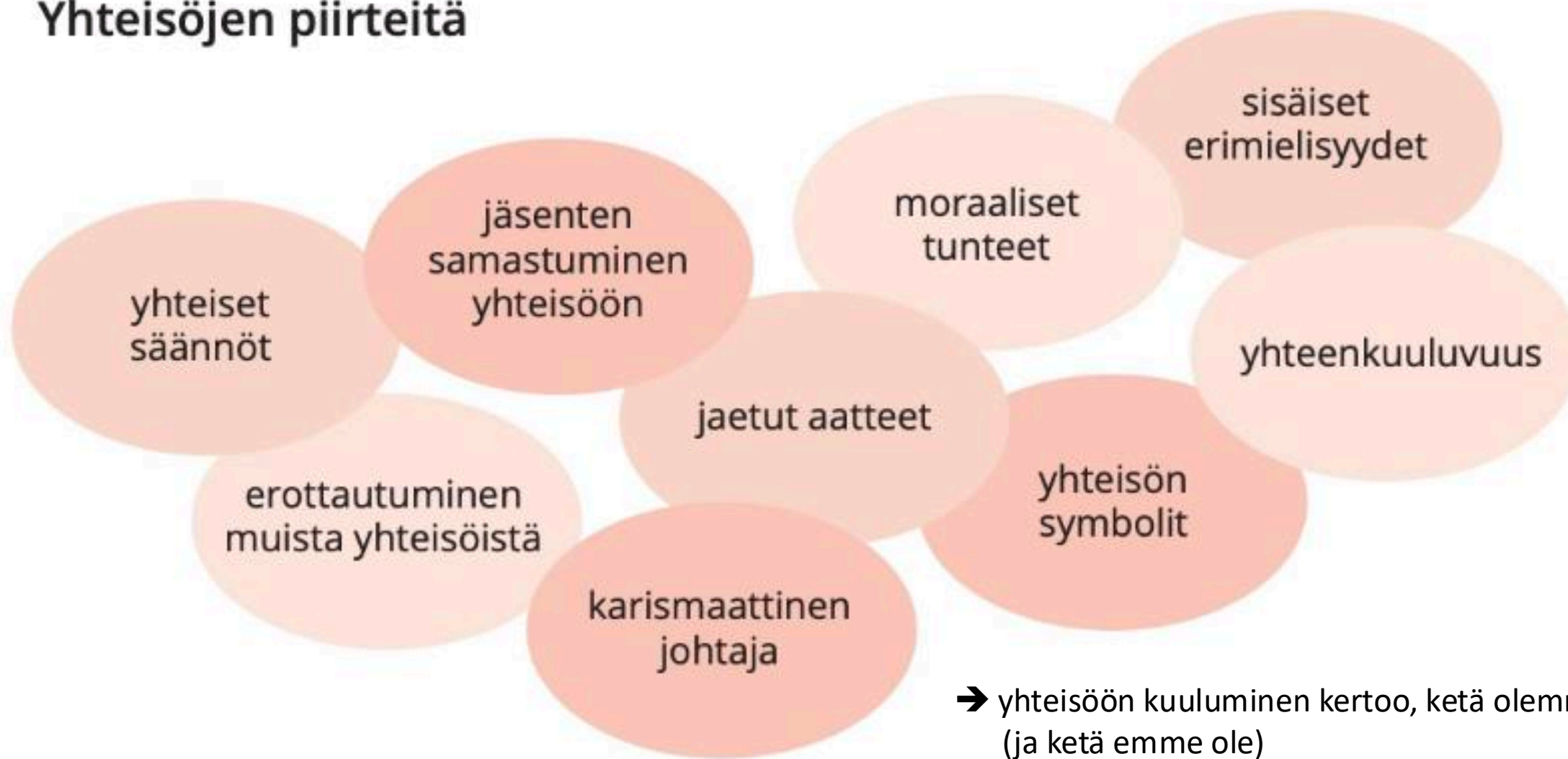
Minkälaiset tekijät pitävät koossa

- a) koululuokkaa
- b) kaveriporukkaa
- c) perhettä
- d) uskonlahkoa
- e) valtiota?

- **koheesio:**
yhteisöä koossa
pitävä
näkymätön side
- **deindividuaatio:**
yksilö sulautuu
johonkin itseään
suurempaan,
käyttäytyy eri.
tavalla kuin
käyttäytyisi
yksinään

Yhteisöjen piirteitä

Historioitsija Yuval Noah Harari kirjoittaa teoksessaan *Sapiens, ihmisen lyhyt historia*:

Suuri määrä toisilleen vieraita ihmisiä voi tehdä menestyksellistä yhteistyötä, jos he uskovat yhteisiin myytteihin. Sapiensit hallitsevat maailmaa, koska he pystyvät ainoina eläiminä luomaan keksittyjä tarinoita ja uskomaan niihin.

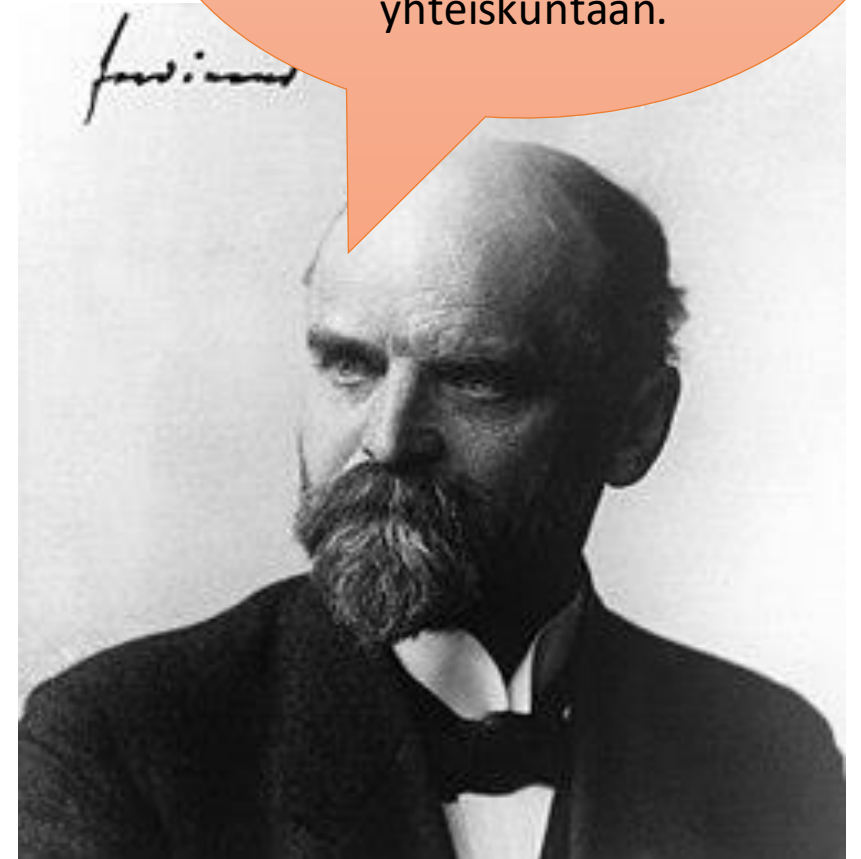
Pohdi: Mitä eroa on sanoilla yhteisö – yhteiskunta – valtio?

Ferdinand Tönnies: yhteisö (Gemeinschaft) – yhteiskunta (Gesellschaft)

Yhteisö, yhteiskunta ja valtio

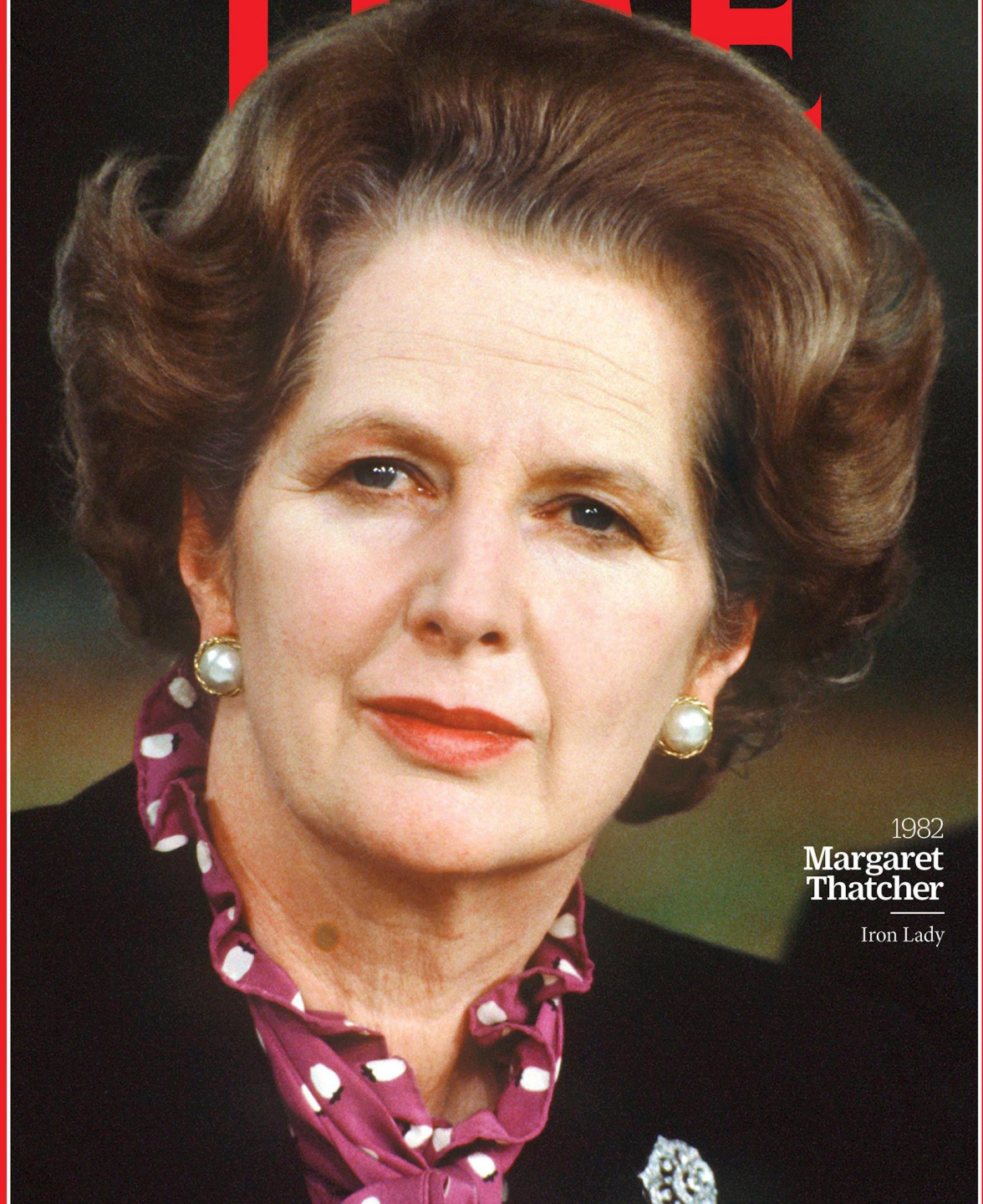
- **Yhteisö** on ihmisryhmä, jota yhdistää jaetut tavoitteet, arvot ja normit.
 - Jäsenet tietävät paikkansa, tehtävänsä ja vastuunsa.
- **Yhteiskunta** on laajaan ilmiöön viittaava kattokäsite.
 - Yksilöt ja yhteisöt tietyllä maantieteellisellä alueella
 - esim. tietyn alueen yhteisöön, valtioon, poliittisiin käytäntöihin, elämäntapaan, infrastruktuuriin, kansalaisten toimintaan, mediaan ja kulttuuriin.

Modernisaatio on siirtymä tiiviistä lähiyhteisöstä väljempään muodollisten sääntöjen ohjaamaan yhteiskuntaan.

Yksilön rooli yhteiskunnassa

*Kuka on yhteiskunta? Ei sellaista
ole olemassakaan! On yksittäisiä
miehiä ja naisia ja on perheitä.
- Margaret Thatcher*

John Donne

*No man is an island, entire of
itself; every man is a piece of the
continent, a part of the main.*

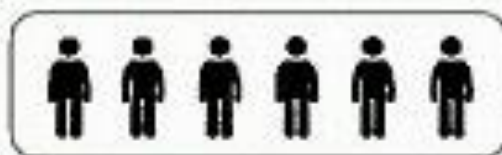
*This was for youth, Strength, Mirth, and wit that Time
Most count their golden Age; but t'was not thine.*

Yhteiskunta

yksilöitä?

vai

yksilöä
suurempi?

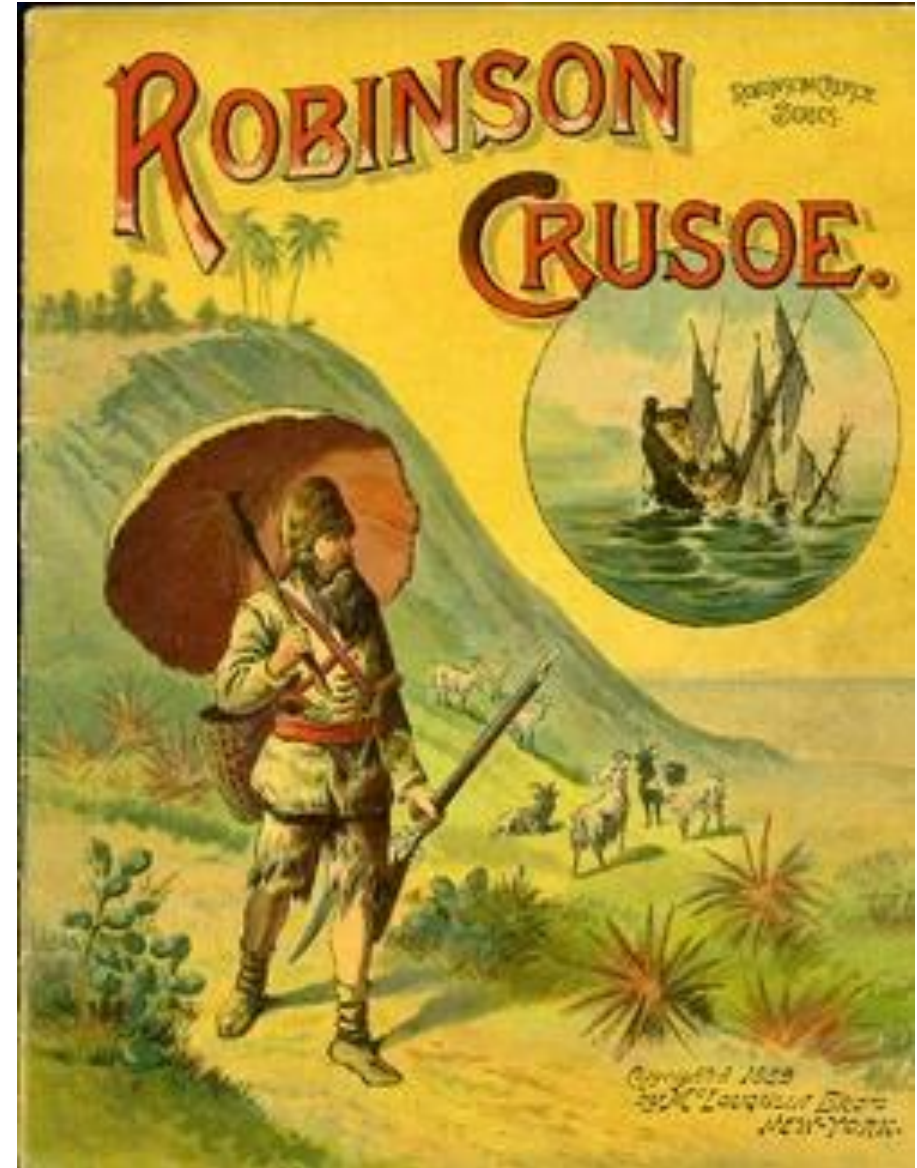
ahdistaa, vaatii ja velvoittaa

mahdollistaa, tukee ja turvaa

yhteiskunta

Yksilön ja yhteiskunnan suhde?

- Yksilökeskeisyys eli **individualismi** tarkoittaa yhteiskuntateoriassa näkemystä, jonka mukaan yhteiskuntaa ei ole olemassa muuten kuin yksilöiden kautta.
- Yhteisökeskeisyys eli **kollektivismi** tarkoittaa yhteiskuntateoriassa, että yksilöä ei ole olemassa muuten kuin yhteiskunnan kautta.

Individualismi –
kommunitarismi
- kollektivismi

Kenen vastuulla on auttaa köyhiä?

Ihminen sosiaalistuu yhteiskuntaan

Etsi uutinen tai uutisia, jossa puhutaan yhteiskunnan jäseneksi tulemisesta, kasvamisesta tai sosiaalistumisesta!

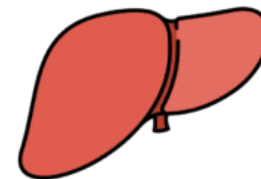
Seitsemannen pykälän mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Ensimmäinen asia, mitä valtion taholta vastasyntyneelle tehdään, on se, että häneltä viedään koskemattomuus K-vitamiinirokotteella. Vapaus viedään valtiollisilla velvoitteilla syntymähetkellä, ja ihmisestä tulee valtion lypsylehmä ilman todellista sananvaltaa pakkotoimiin, mitä hänen tulee noudattaa ja kustantaa.

<https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/7374>

kasviöljyt ja maksaruuat.

Kasviksissa K-vitamiini esiintyy fylokinonina (K1-vitamiini) ja lihassa menakinonina (K2-vitamiini).

Heräät aamulla, ja yhteiskunta on kadonnut yön aikana. Mikä kaikki on muuttunut?

<https://www.youtube.com/watch?v=jXtKYqdQ6MM>

Exit-ongelma

- Ihmisen sanotaan olevan sosiaalinen eläin. Yhteisöstä eroaminen ja luopuminen omasta kulttuurisesta identiteetistä on usein vaikeaa. Tätä kutsutaan exit-ongelmaksi. Mitä vaikeuksia ihminen kohtaa yrittäessään erota yhteisöstään?

Yhteisö, yhteiskunta ja valtio

• **Valtio** muodostuu tietyn alueen hallintomuodosta ja laeista.

- yhteiskuntaa suppeampi käsite
- Ei välttämätön: esim. paimentolaiskansa voi muodostaa yhteiskunnan, mutta ei valtiota

• **Max Weber** (1864–1920): Valtio on organisaatio, jolla on yksinoikeus käyttää väkivaltaa tietyllä maantieteellisellä alueella.

- ulkoisia uhkia vastaan: armeija
- sisäisiä uhkia vastaan: poliisi

Kuvitteelliset yhteisöt

- **Benedict Anderson** on luonnehtinut kansakuntaa 'kuvitteelliseksi yhteisöksi': emme tunne siihen kuuluvia, mutta puhumme siitä perheeseen liittyvin käsittein
 - kokemus jonkin yhteisen, esim. suomalaisuuden, jakamisesta
- nationalismi eli kansallisuusaate pyrkii liittämään valtion ja yhteiskuntaan myönteisiä tunteita

Instituutiot ja sektorit

- **Instituutioita** ovat yhteiskunnan kannalta tärkeät ja vakiintuneet käyttäytymismallit ja laitokset.
 - esim. koulu, kirkko, perhe, loma
- **Julkinen sektori** = valtio ja kunnat
- **Yksityinen sektori** = yksityiset yritykset
- **Kolmas sektori** = kansalaisjärjestöt ja yhdistykset
- Vastuunjako yhteiskunnassa = ?

AL: Ryyppyporukalta vietiin penkki – arvaatko, miten kävi

Häiriökäyttäytyminen Sokoksen tuntumassa jatkuu yhä, mutta kadun toisella puolella.

JAA

TALLENNA

Penkki, jolla häiriötä aiheuttaneet henkilöt viettivät aikaansa, on poistettu Tampereen

Kuuluvatko seuraavat asiat
valtion,
kansalaisyhteiskunnan,
molempien vai jonkun muun
tahon hoidettaviksi?

- paperittomien
terveydenhuolto
- lasten
iltapäiväkerhotoiminta
- peliriippuvaisten
auttaminen
- Suomen puolustaminen
- rahoituksen
järjestäminen
kesäteattereille
- yritystoiminnan
tukeminen

Tehtävä

Anna esimerkki seuraavista:

- a) yhteisö
- b) yhteiskunta
- c) valtio
- d) julkisen sektorin toimija
- e) yksityisen sektorin toimija
- f) kolmannen sektorin toimija
- g) yhteiskuntatiede
- h) poliittinen päätös
- i) yhteiskuntafilosofinen kysymys

Yhteiskuntatieteet, politiikka ja filosofia

- **Yhteiskuntatieteet** pyrkivät selvittämään, miten asiat ovat ja mitkä mekanismit vaikuttavat yhteiskunnassa.
 - tavoite **deskriptiivinen** eli kuvaava
- **Politiikka** pyrkii muuttamaan yhteiskuntaa toivottuun suuntaan.
 - tavoite **pragmaattinen** eli käytännöllinen
- **Yhteiskuntafilosofia** pohtii tieteen kuvaaman nykytilanteen tai politiikan tavoitteleman muutoksen oikeutusta.
 - tavoite **normatiivinen** eli arvioiva

Yhteiskuntaa koskevia kysymyksiä

YHTEISKUNTATIEETEET	POLITIikka	YHTEISKUNTAFILOSOFIA
Kuinka moni suomalainen kannattaa asevelvollisuuslain muuttamista yhdenvertaiseksi?	Pitäisikö asevelvollisuuslakia muuttaa?	Mitä on yhdenvertaisuus?
Mitä yhteisiä piirteitä syrjäytyneiden nuorten kokemuksissa on?	Olisiko perustulo toivottava tapa ehkäistä syrjäytymistä?	Mitä on syrjäytyminen?
Ovatko kovemmat rangaistukset vähentäneet rikollisuutta?	Pitäisikö rangaistuksia koventaa?	Mikä on rangaistusten tehtävä?
Minkälaisia eri yhteiskuntamalleja maailmalla esiintyy?	Pitäisikö Suomen perustuslakia muuttaa?	Millainen on hyvä yhteiskuntamalli?
Millaiset tuloerot Suomessa on?	Pitäisikö tuloeroja kaventaa?	Millä perusteella tuloeroja voi pitää oikeudenmukaisina?
Mitkä seikat vaikuttavat talouskasvuun?	Mikä olisi paras poliittinen keino edistää talouskasvua?	Onko talouskasvu toivottavaa?
Mitkä tekijät aiheuttavat pakolaisuutta?	Pitäisikö Suomen lisätä humanitaarista maahanmuuttoa?	Mikä on yksittäisen maan globaali vastuu?

Kertaus: Yhteiskunta (Hikipedia)

- Yhteiskunta on yleisesti käytettyä poliittista jargonia. Yleensä sillä yritetään - keskustelun tarkoituksesta riippuen - korvata sellaiset termit kuin valtio ja kansa. Todellisuudessa yhteiskunta on siis yleensä valetta, jokin olematon poliitikkojen fantasia.
- Yleensä meille kerrotaan, että yhteiskunta olemme me kaikki, sinä ja minä ja naapurisi. Meillä on kuulemma intressejä, joista sinä tai minä tai naapurisi emme ole koskaan kuulletkaan aikaisemmin. Esimerkiksi me kuulemma --tarvitsemme miljoonia euroja vuosittain syövää yleistä pakkotyötä. Mutta kyllähän meitä, sinua, minua ja naapuriasi, paremmin asiat tietää yhteiskunta, jonka muodostaa sinä, minä ja naapurisi, eikö totta?
- Yhteiskunnassa kaikki asiat ovat hyvin ja kaikki elävät yhdessä onnellisina tanssien kukkaisten päällä. Yhteiskunnan ongelmat johtuvat vain ja ainoastaan niistä, jotka eivät ymmärrä saati hyväksy yhteiskunnan mahtavuutta ja oikeanlaisuutta.
- Ollakseen olemassa yhteiskunta tarvitsee totta kai yhtenäisyyttä. Kyseenalaistamatonta yhtenäisyyttä ilman soraääniä. Poikkeavat mielipiteet ovat yhteiskunnan vastaisia, eli meidän kaikkien vastaisia. Ajatella että kun syytät yhteiskuntaa jostakin, syytätkin oikeasti itseäsi!
- Maailma jonka me tuntisimme loppuisi, ihmiskunta sotisi ja torakat valloittaisivat maailman! Taudit leviäisivät ja anarkistit tuhoaisivat rakennuksia. Rasistit teloittaisivat ihmisiä, rikkaat yrittäjäpamput riistäisivät köyhiä nälkähäällä. Maailmassa olisi sisällissotia, uskonsotia, murhia, tappoja, kansanmurhia, talouslamaa, työttömyyttä, saasteita. -- Onneksi maailma ei ole lainkaan tällainen, mutta se olisi jos yhteiskuntakelvottomuus lisäntyisi!

Klassinen
poliittinen filosofia
antiikissa ja
keskiajalla

Tee kappaleesta 2 muistiinpanot näiden otsikoiden alle! n. 2-3 asiaa per kohta.

ihminen luonnostaan yhteisöllisenä
olentona

demokratia valtiomuotona ja sen
kritiikki

hyvän hallitsijan ja kunnollisten
alamaisten luonne

kasvatuksen
rooli

Ovatko seuraavat väittämät totta, tarua vai osittain totta. Korjaa virheelliset väitteet.

1. Poliittinen filosofia ja yhteiskuntafilosofia tarkoittavat samaa asiaa.
2. Yhteiskunnan käsite syntyi antiikin Kreikassa, kun alettiin perustaa kaupunkivaltioita.
3. Aristoteleen mukaan ihminen on kasvatuksensa ansiosta yhteisöllinen eläin.
4. Platon ja Aristoteles kannattivat demokratiaa valtiomuotona.
5. Oligarkia on harvainvaltaa, jossa hallitsijoita on monta, ja he ajavat omaa etuaan.
6. Klassisessa ajattelussa hallitsijan on ajateltava omaa etuaan ja alamaisten on kapinoitava tarvittaessa.

Luonnontila

Millainen on ihminen, kun yhteiskuntaa ei ole?

https://www.youtube.com/watch?v=ttu8va9_x1g&list=PLghL9V9QTN0gCZia2u-YnLxhetxnC_ONF&index=25

Yhteiskunta -sopimus?

Sipilä: Yhteiskuntasopimus kaatui

🕒 20.08.2015 klo 19:58 (muokattu 20.08.2015 klo 19:58)

Pääministeri Juha Sipilä (kesk) kertoo juuri yhteiskuntasopimuksen kohtalosta.

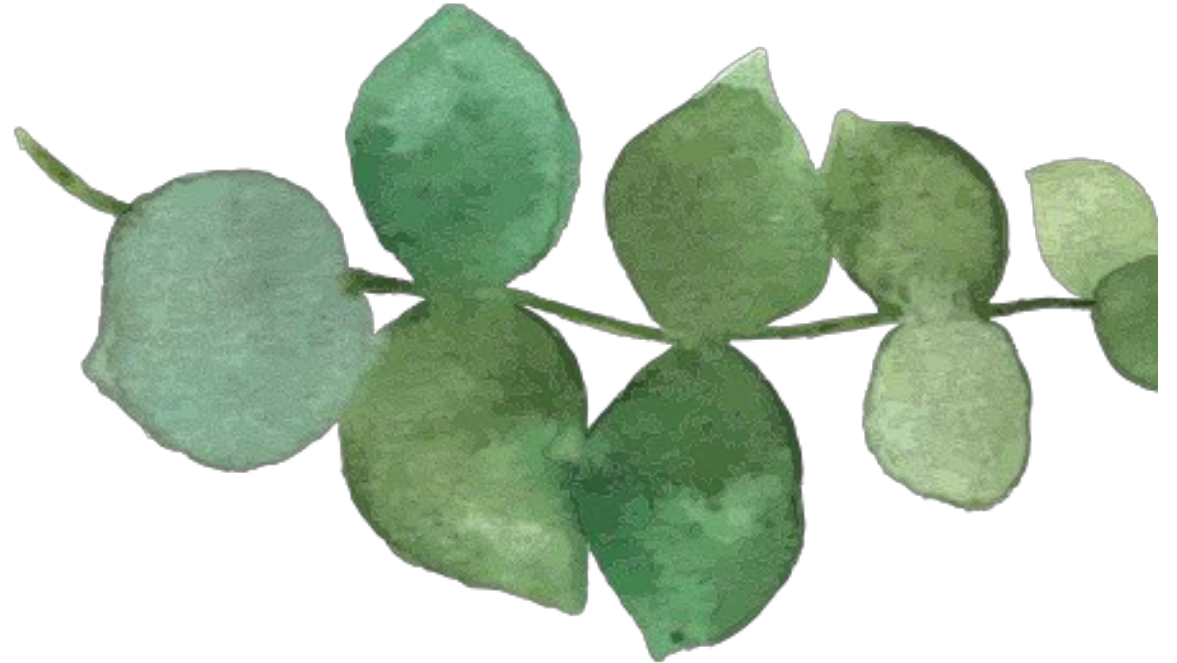

Pääministeri Juha Sipilä (kesk). JUHA RAHKONEN

Pääministeri *Juha Sipilä* (kesk) pitää tällä hetkellä tiedotustilaisuutta yhteiskuntasopimusneuvottelujen kohtalosta pääministerin virka-asunnolla Kesärannassa.

Yhteiskuntasopimus

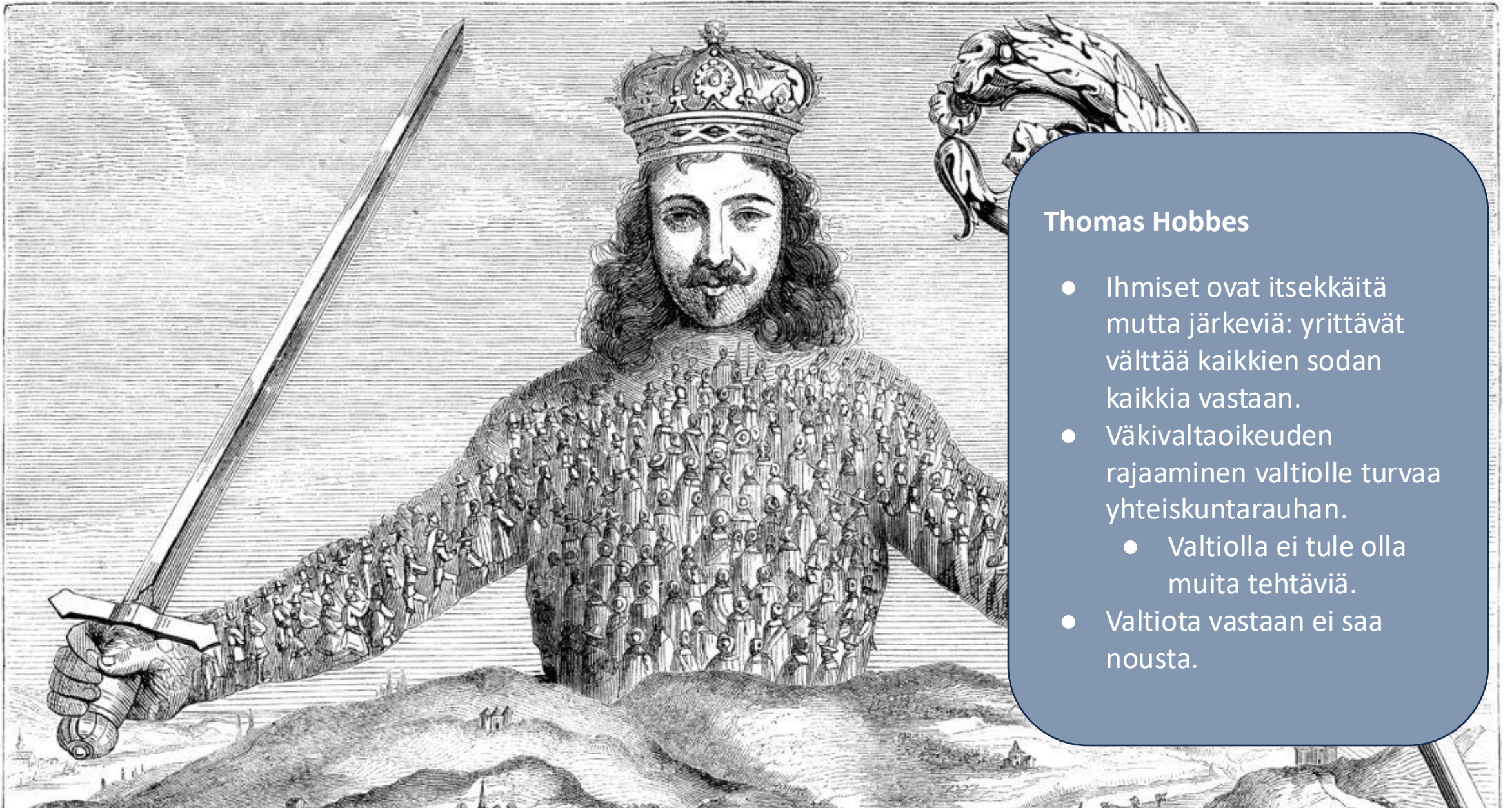
- **Yhteiskuntasopimusajattelussa korostetaan**, että ihmisille on hyväksi luopua osittain omasta täydestä vapaudestaan ja antaa valta päättää asioistaan jonkun hallitsijan tai hallitsijoiden käsiin.
 - Riittävän hyvät seuraukset: hallitsija takaa yksilölle turvallisuuden.
- Ajatus (kuvitteellisesta) **luonnontilasta**, jossa päätös todettu järkeväksi ja siihen sitouduttu.

Yhteiskuntasopimus: Neljä filosofia, neljä ratkaisua

- Lue teksti (kpl 3, Hobbes, kpl 4, Locke,) ja hanki googlettamalla lisätietoa. Laadi taulukko filosofien yhteiskuntasopimusajattelusta.
 - Millainen on luonnontila (aika ennen yhteiskuntaa)?
 - Millaisia ihmiset ovat? (Filosofin ihmiskuva)
 - Mitä tehtäviä yhteiskunnalle annetaan?
 - Miten tehdään, jos yhteiskunnan hallitsija ei olekaan tehtäviensä tasalla?
- Filosofit:
 - Thomas Hobbes
 - John Locke
 - Jean-Jacques Rousseau
 - John Rawls

	Hobbes	Rousseau	Locke	Rawls
Ajatus luonnontilasta	”kaikkien sota kaikkia vastaan”	Ihanaa aikaa, ihmiset onnellisia, ”jalo villi”	Mukavaa aikaa, paitsi jos joku on rontti	Tietämättömyyden verho, ei luonnontila
Ajatus ihmisen luonteesta	ihminen on itsekäs, toiselle ihmiselle susi	Ihminen on taipuvainen ahneuteen: alkaa kerätä enemmän kuin hänelle kuuluu	Ihmiset ovat hyvántahtoisia, paitsi muutamat	Ihminen ajaa omaa etuaan, on kuitenkin rationaalinen
Ajatus yhteiskunnan tehtävästä	yhteiskunta turvaa rauhan ja järjestyksen.	Yhteiskunnan tehtävä on turvata ihmisen vapaus: oikeus omaisuuteensa	Valtio pitää kurissa ja nuhteessa epärehelliset/ei-hyvántahtoiset	Valtio takaa yksilön vapauden ja tasaa yksilöiden välisiä eroja
Millainen hallitsija tarvitaan?	Suvereeni hallitsija, ei saa vaihtaa	Yleistahto yhteisön johtajana: neuvottelu yhteisestä edusta	Kansalaisten suostumus tulee säilyttää – huono hallitsija	Sopii yhteen esim. demokratian kanssa (?)

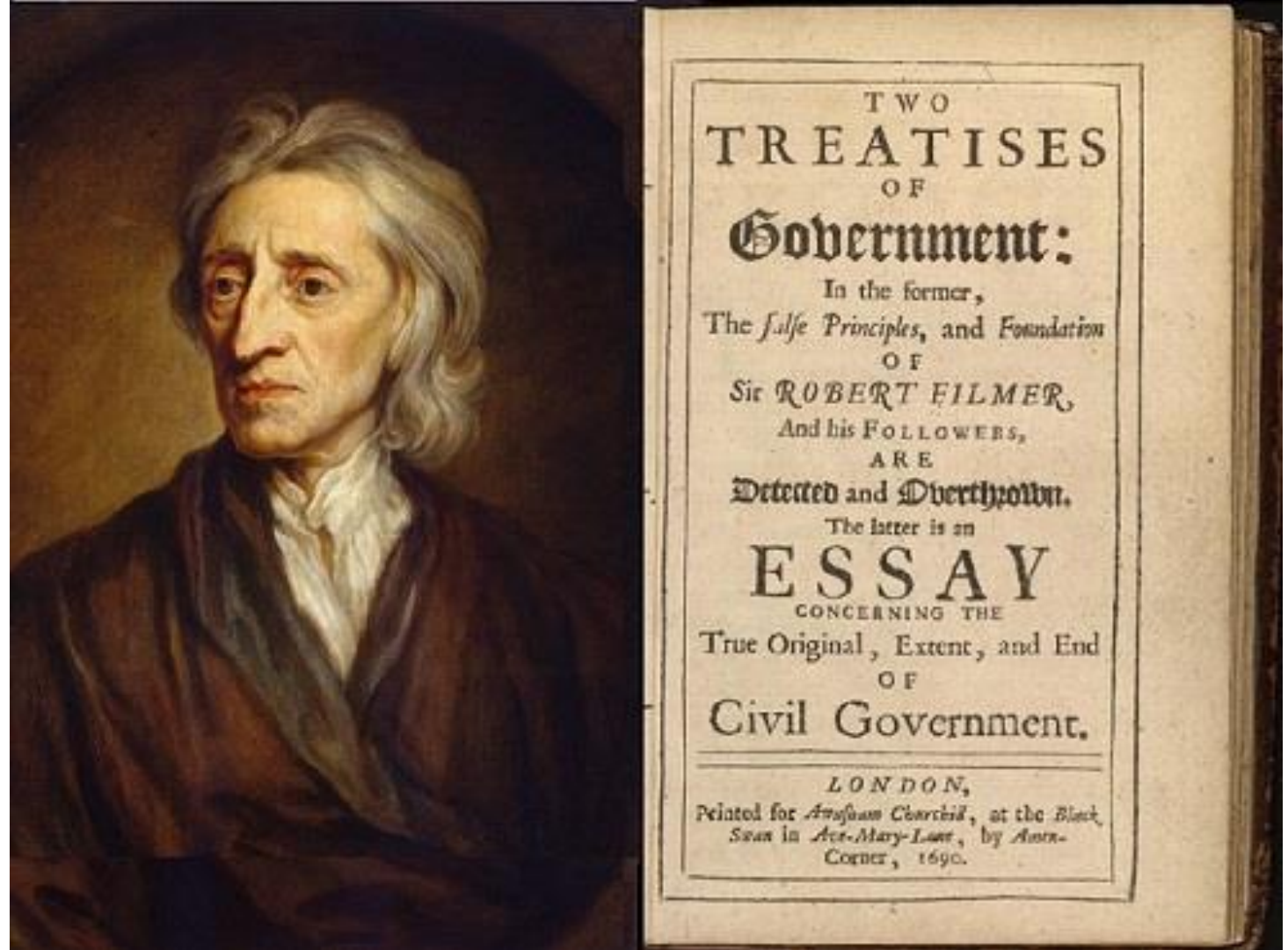
Thomas Hobbes

- Ihmiset ovat itsekkäitä mutta järkeviä: yrittävät välttää kaikkien sodan kaikkia vastaan.
- Väkivaltaoikeuden rajaaminen valtiolle turvaa yhteiskuntarauhan.
 - Valtiolla ei tule olla muita tehtäviä.
- Valtiota vastaan ei saa nousta.

Locke ja luonnonoikeudet

John Locke

- Ihmiset ovat luonnostaan hyvántahtoisia.
- Joissain tilanteissa ihmisille tulee kuitenkin yhteenottoja, joiden selvittämiseen tarvitaan valtiota.
- Valtion tulee turvata ihmisten perusoikeudet, kuten oikeus elämään, vapauteen ja omaisuuteen.
- Valtiovaltaa vastaan saa kapinoida.

Rousseau: Takaisin luontoon!

- *"Mistä ihmisten eriarvoisuus on saanut alkunsa? ... Ensimmäisestä ihmisestä, joka aitasii maa-alan ja rohkeni sanoa: tämä on minun, sekä tapasi toisia, jotka olivat kyllin tyhmiä häntä uskoakseen, tuli porvarillisen yhteiskunnan todellinen perustaja. Miten monista sodista, rikoksista ja murhista, miten suuresta onnettomuudesta ja kurjuudesta olisi pelastanut ihmissuvun se, joka olisi hävittänyt rajapyykit ja sanonut toisille: Älkää kuunnelko tuota huijaria tai olette hukassa, älkää unohtako, että hedelmät kuuluvat kaikille eikä maa kenellekään."*

Jean-Jacques Rousseau

Rousseau: Takaisin luontoon!

- alkutilaan mahdotonta palata, mutta mahdollisuutena hallita yhdessä?

-> **yhteistahto**, eli jonkinlainen Sveitsin tyylinen suora demokratia

"On keksittävä tapa olla yhdessä, joka kaikella yhteisellä voimalla puolustaa ja varjelee jokaisen yhteisön jäsenen henkilöä ja omaisuutta ja jossa kukin sellainen jäsen, liittyessään kaikkiin muihin, tottelee kuitenkin vain itseään ja pysyy yhtä vapaana kuin ennenkin. Tällainen on se perusvaikeus, jonka yhteiskuntasopimus ratkaisee."

John Rawls ja
oikeudenmukainen
yhteiskunta

John Rawlsin periaatteet

- **vapausperiaate:** yhteiskunnan tulisi taata suurin mahdollinen vapaus, joka voidaan yhdistää muiden vastaavaan vapauteen
- **eroperiaate:** sosiaaliset ja taloudelliset eriarvoisuudet on järjestettävä niin, että ne liittyvät virkoihin ja asemiin, jotka ovat kaikille avoimia
 - on oikein kohdella ihmisiä eri tavoin vain silloin, kun se tuottaa huonoimpaan asemaan jäävien kannalta parhaan mahdollisen tuloksen
- **sosiaaliliberalismi**
- **Mistä Rawlsia voisi kritisoida?**

Kritiikkiä?

pelaa liian varman päälle

riittäisi, että mieltisimme, miten
muuttaa nykyistä maailmaa
oikeudenmukaisemmaksi

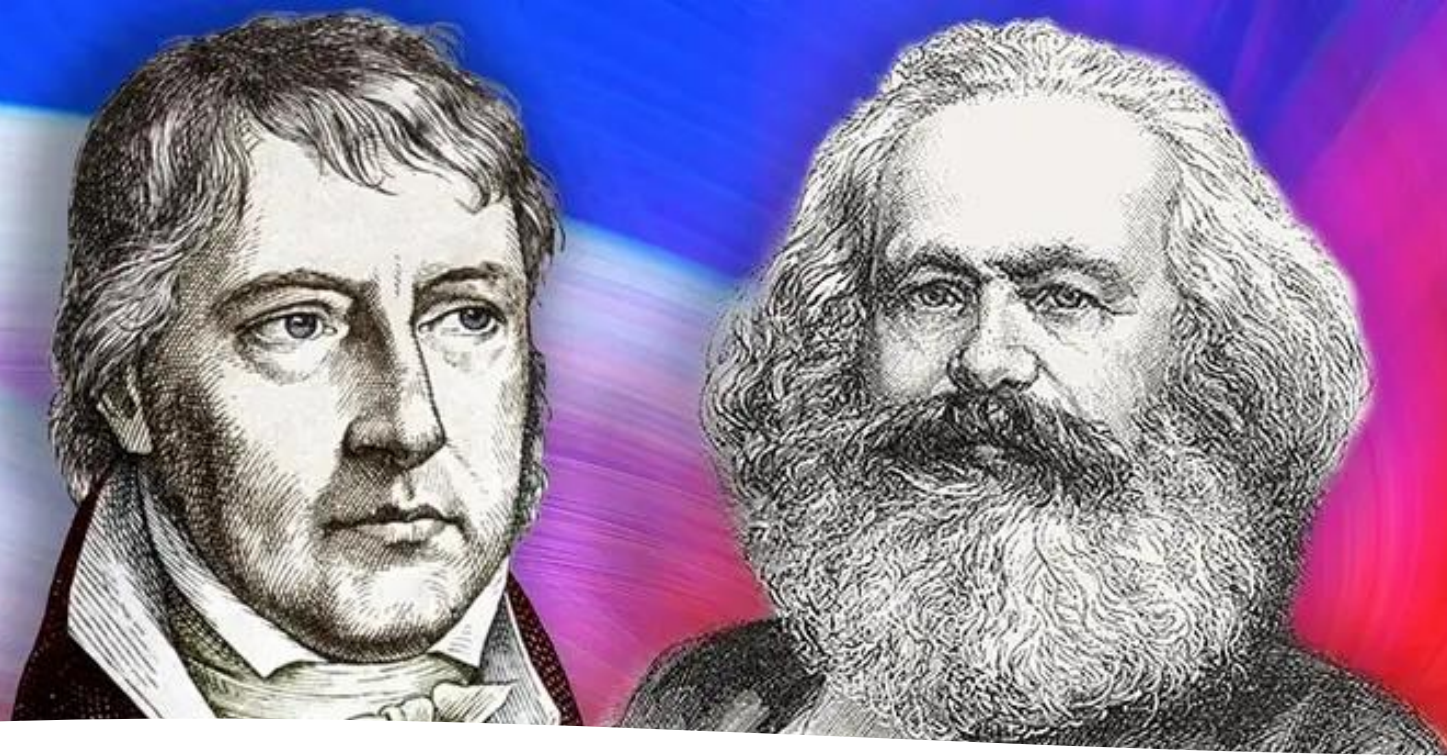

mistä saadaan ne hyvät,
joita jaetaan?

Yhteiskuntasopimuksen ongelmia

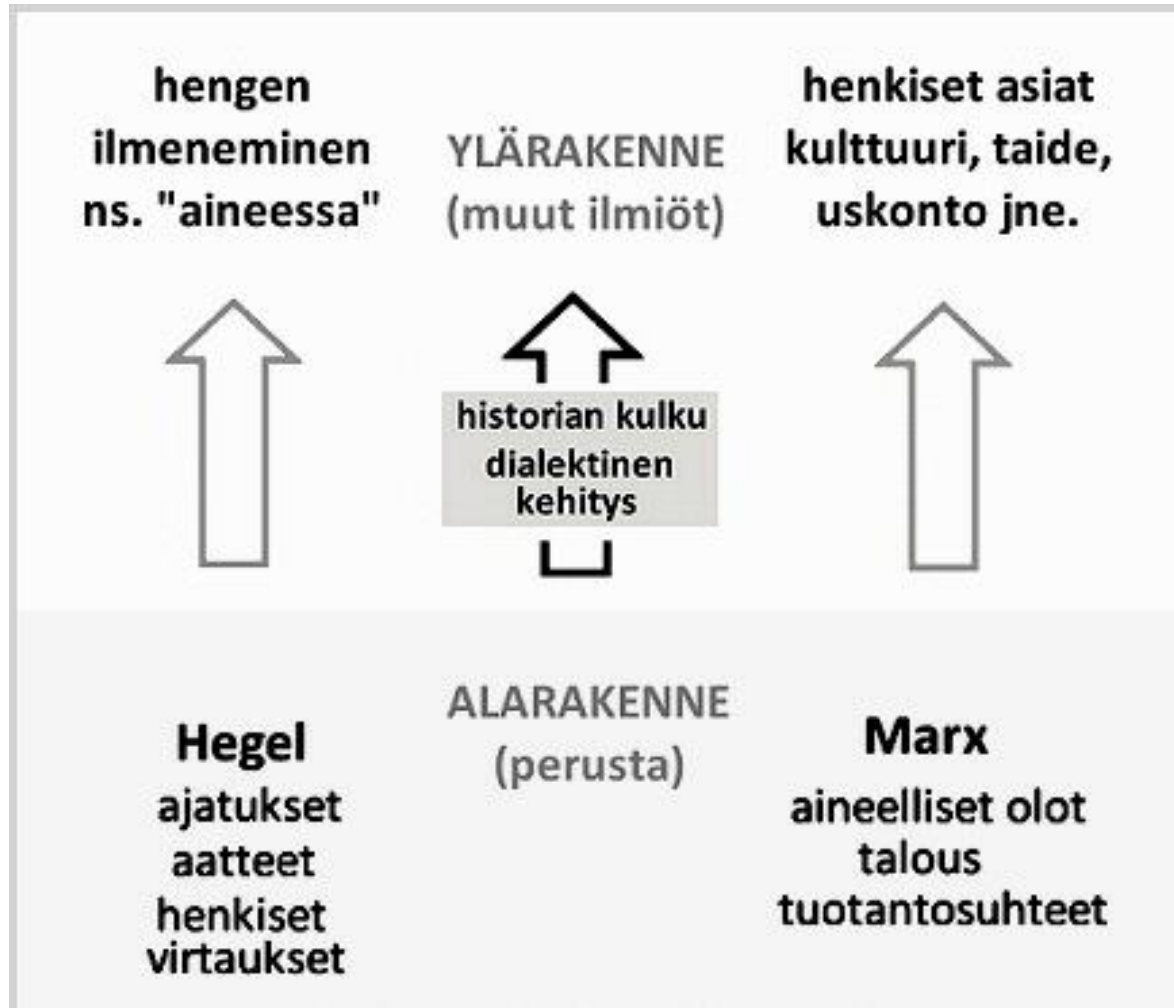
- kukaan ei ole koskaan *nähty* yhteiskuntasopimusta
- kukaan ei ole koskaan *tehnyt* yhteiskuntasopimusta
 - syntymättömien oikeudet?
- jos hallitsija on huono, saako hallitsijan vaihtaa?
- vangin dilemma: muut sopijat?

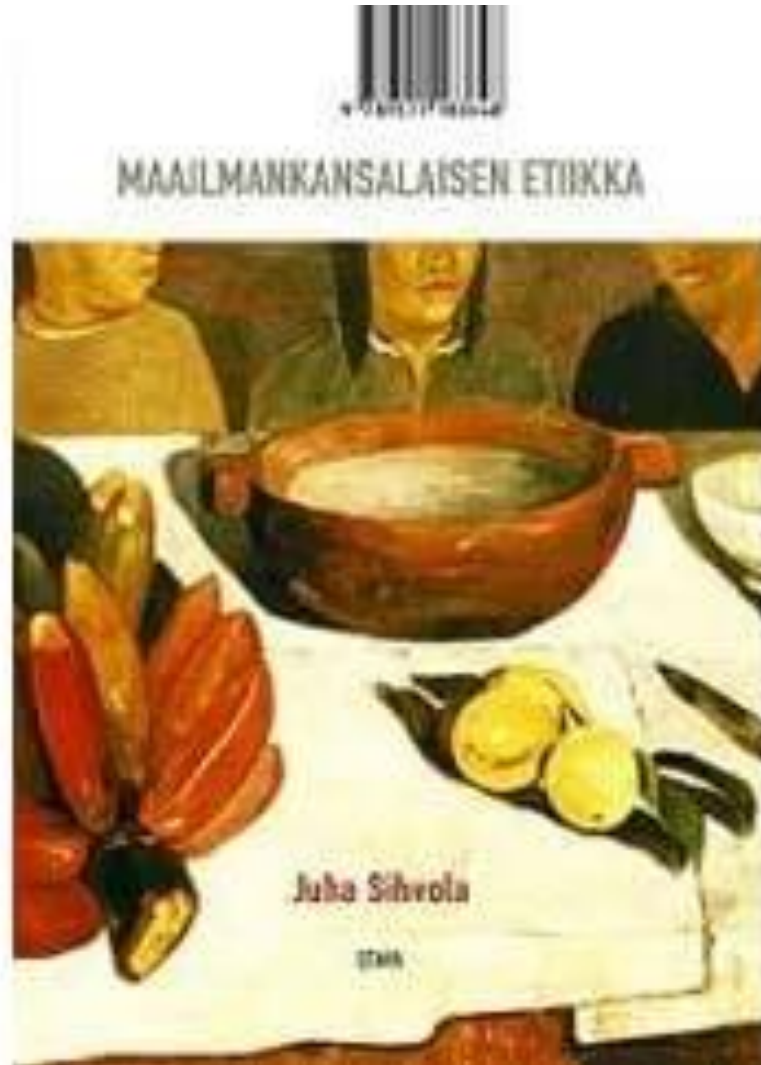
Yhteiskuntasopimuksen kritiikkiä

- Yhteiskuntasopimusteorioita kritisoidaan historiattomuudesta.
 - Luonnontila ja yhteiskuntasopimuksen solmiminen ovat ajatusleikkejä, eivätkä kuvaa oikein historiallista kehitystä.
- Filosofit G. W. F. Hegel (1770–1831) ja Karl Marx (1818–1883) ajattelivat kehityksen tapahtuvan dialektisesti eli ristiriitojen kautta.
 - teesi → antiteesi → synteesi
 - Hegel: henkiset ristiriidat, esim. aatteet, taiteet ja uskonto
 - Marx: materiaaliset ristiriidat, esim. tuotantotavat ja omistussuhteet

Vertailua

Martha Nussbaum: Oikeudenmukaisuus ja tulevat sukupolvet

- Miten asioista päätettäisiin tietämättömyyden verhon takana, jos ei tietäisi, mihin sukupolveen syntyy?
 - Syntykö 2000-luvulle?
 - 2020-luvulle?
 - 2100-luvulle?
- Erityisesti luonnonvarojen käyttö haaste!

Samaa vai eri mieltä? Perustelee!

1. Ihminen on oman onnensa seppä.
2. Hyvinvointivaltio hyysää ihmisiä liikaa.
3. Poliisilla tulee olla laajat valtaoikeudet valvoa kansalaisia.
4. Suomen valtioon voi luottaa.
5. Kansalaisten on osallistuttava valtion puolustamiseen sotatilanteessa.
6. Valtion on ohjattava lainsäädännöllä yksilöä hyvän elämään.

Miten yhteiskunta pidetään kasassa?

Saako yhteiskunnan pitää väkisin kasassa?

Yhteiskunnan tehtävä

1. "Yhteiskunnalla on vain yksi tehtävä: taata turvallisuus!"
2. "Yhteiskunnan tehtävänä on taata kaikille perustarpeiden tyydyttyminen!"
3. "Yhteiskunnan jäsenten oikeuksia voidaan rajoittaa yhteisen hyvän vuoksi!"
4. "Jokaisella yhteiskunnan jäsenellä on oikeus omaan vapauteen, jota ei saa rajoittaa!"

Valtion tehtävät

- Locken mukaan valtio...
 - ylläpitää turvallisuutta
 - käyttää tuomiovaltaa rikostapauksissa
 - ei puutu ihmisten elämään
 - ns. **yöpartijavaltio**
- Kansalaisyhteiskunnan suojeleminen valtion keskeinen tehtävä.
 - entä **turvaverkkojen ylläpitäminen?**

Max Weber: Väkivallan monopoli

- **Max Weberin** mukaan valtio legitiimi väkivaltamonopoli: sillä määritellyt ihmiset, jotka saavat käyttää väkivaltaa sisäisen (poliisi) ja ulkoisen (armeija) turvallisuuden takaamiseen
 - ns. **luhistuneet valtiot** maita, joissa valtiovalta ei pysty suitsimaan alueen väkivaltaisuuksia
- Tämän lisäksi valtiolla voi olla muita tehtäviä!

Maat	2024 (Indeksi (0-120))
Somalia	111.3
Sudan	109.3
Etelä-Sudan	109.0
Syyria	108.1
Kongon demokraattinen tasavalta	106.7
Jemen	106.6
Afganistan	103.9
Keski-Afrikan tasavalta	103.9

<https://globalis.fi/Statistikk/romahtaneet-valtiot>

Yhdysvalloissa kaikille kansalaisille kuuluvaa julkista terveydenhuoltoa on vastustettu sillä perusteella, että siinä valtio puuttuu liiaksi yksilön perusvapauksiin.

Mitä mieltä olet?

Mistä vapauksista tai oikeuksista olet valmis luopumaan yleisen turvallisuuden nimissä?

- vapaus viedä nesteitä lentokoneeseen
- vapaus viedä aseita lentokoneeseen
- vapaus käyttää elektronisia laitteita lennon aikana
- vapaus käyttää päihteitä lentokoneessa
- oikeus koskemattomuuteen turvatarkastuksessa
- oikeus olla tulematta etnisen taustan takia profiloituksi turvatarkastuksessa
- oikeus yksityisyyteen lentokoneen valvontakameroiden suhteen

jokaiselle annettava
mahdollisuus osallistua
yhteiskunnan
toimintaan

valtion tulisi puuttua
yksilön elämään
mahdollisimman vähän.

Positiivinen ja negatiivinen vapaus

verotus ja
julkiset
palvelut

Positiivinen vapaus:
vapaus saada jokin; esim.
mahdollisuus
terveydenhuoltoon

Negatiivinen vapaus:
vapaus jostakin; esim.
vapaus syrjinnästä

yksityisten
palveluiden
korostaminen

yhteisöllinen
huolenpito

individualismi:
jokainen päättää
omista asioistaan

kommunitaristinen
ihmiskäsitys: yhteisön on
tuettava heikoiten pärjääviä

menestys tai
menestymättömyys on
ihmisen omaa syytä

Elokapinallinen ”Topi” hämmästytti saatuaan kirjeen, joka paljasti puhelimen valvonnan

Aktivismi | Poliisi haki aktivistien puhelimet valvontaan paisutelluilla perusteilla, käy ilmi HS:n selvityksestä. Emeritusprofessori kummeksuu.

TOPIA koskevassa televalvontahakemuksessa väitetään, että hän olisi vuonna 2022 kahlinnut itsensä ketjulla ”helikopterien laskeutumiskentälle, aiheuttaakseen helikopterien laskeutumisen mahdottomaksi”.

Mielenilmaus oli laitton ja ennalta ilmoittamaton ja johti noin kymmenen henkilön kiinniottoon. Tapahtuman seuraavana päivänä (perjantai) Elokapina yritti hyökätä huoltoalueella olevien kilpa-autojen päälle maalipullojen kanssa, turmellakseen miljoonan euron ajoneuvo omaisuutta. Poliisi pystyi ennalta estämään hyökkäyksen ja ottamaan kiinni noin kymmenen henkilöä ennen rikosta.

Onko perusteltua valvoa henkilön puhelinta, jos on vaarana, että hän spraymaalaa kilpa-autoja ja aiheuttaa niille vahinkoa?

Vapaa kilpailu ja hyvinvointi

Adam Smithin mukaan yritysten välinen vapaa kilpailu hyödyttää tuotteiden ja palveluiden kuluttajia. Pohtikaa, millä perusteella vapaa kilpailu voisi olla kuluttajalle edullisempaa kuin esimerkiksi monopoliasemassa olevan yrityksen tai valtion alaisuudessa?

Millaisia ongelmia vapaaseen kilpailuun liittyy?

Mikä on monopoli?

Mitä muita tapoja rajoittaa kilpailua on?

Politiikka

Veikkauksen monopolin purkava lakiesitys eduskuntaan

ANNI KAVANDER

20.3. 13:52 · Päivitetty 20.3. 13:53

Hallitus on tänään antanut eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevan lakiesityksen, tiedottaa sisäministeriö.

Esityksessä Veikkauksen yksinoikeus rahapelien järjestämiseen puretaan vedonlyöntipelien ja nettikasinojen osalta vuoden 2026 lopussa, ja nämä pelit avataan kilpailulle.

Viiniselvitys: Alkon monopolin perusteet arvioitava uudelleen, jos viinien myyntiä laajennetaan

STT / Sanna Nikula 16.4.2025 10:36, muokattu 16.4.2025 13:13

A+ A-

Alkon monopoli

Hallituksen haluama selvitys 15 prosentin vahvuisten viinien myynnin sallimisesta ruokakaupoissa on valmistunut. Selvityksen mukaan Alkon monopolin oikeudelliset ja taloudelliset perusteet pitäisi arvioida uudelleen, jos viinien myyntiä laajennetaan ja monopoli kaventuisi vain väkevien alkoholijuomien myyntiin.

- Viinien vähittäismyynnin vapauttaminen monopolin piiristä on perusluonteeltaan poliittinen kysymys. Ratkaisun on kuitenkin oltava EU-oikeuden mukainen ja täytettävä perustuslain vaatimukset, johtopäätöksissä todetaan.

Saako valtio puuttua Sheinistä tilaamiseen?

Kuluttajat

Tullin pääjohtaja sanoo, että kiinalaisen verkkokaupan tsunami pitäisi saada loppumaan – tähän on neljä syytä

Verkkokauppavyöry on asettanut Tullin mahdottomaan tilanteeseen. Kyky valvoa vyöryä on olematon.

1. Ensimmäinen riski liittyy ylikulutukseen.

– Tämän tyyppiset kauppapaikat ja erittäin alhaiset hinnat lisäävät yhteiskunnan, kansalaisten ja asukkaiden kulutusta, mikä ei varmasti ole se suunta, mihin pyrimme tulevaisuudessa menemään, muistuttaa Rakshit.

2. Toinen riski liittyy ympäristöön. Samaan aikaan kiinalainen verkkokauppa tuottaa valtavan määrän jätettä, joka jää EU-alueelle ja yksin EU:n vastuulle.

– Tästä on ympäristölle erittäin suuria riskejä, sanoo Rakshit.

3. Kolmas riski liittyy elinkeinoelämän kilpailukykyyn. Kiinalaiset verkkokaupat rapauttavat eurooppalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä.

– Pidän sitä vakavana elinkeinoelämän kilpailukyvyn kannalta, koska on kuitenkin koko EU-alueelle ja Suomelle äärimmäisen tärkeää, että meidän omat yrityksemme menestyvät tässä, sanoo Rakshit.

– Jos heiltä viedään kilpailukykytekijät kokonaan niin tuotannon kustannuksissa kuin myyntihinnassa, se rapauttaa meidän yhteiskuntaa paljon enemmän.

4. Neljäs riski on tuoteturvallisuus. Kiinasta tuotujen halpaverkkokauppojen tuotteiden laatua tai turvallisuutta kuluttajalle ei pystytä takaamaan.

4. Ota perustellen kantaa seuraaviin väitteisiin:

- a) Ihminen on yhteisöllinen eläin.**
- b) Oligarkia on paras tapa hallita valtiota.**
- b) Yhteiskuntafilosofian tulee olla normatiivista.**
- d) Filosofialla on tärkeä rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa.**

Tässä kysytään oppilaan omaa vastausta.

5. Mihin filosofiseen teemaan kaikki seuraavat seuraavat kuuluisat lauseet liittyvät? Selitä lyhyesti kunkin filosofinen perusidea.

Kaikki kolme lausahdusta liittyvät yhteiskuntasopimusteorioihin.

a) Ihminen on syntynyt vapaana mutta kaikkialla hän on kahleissa. (Jean-Jacques Rousseau)

Rousseauin kuuluisa lausahdus viittaa siihen ajatuksen, että luonto ja luonnollisuus ovat ihmiselle hyväksi. Luonnontilassa ihminen on itseään toteuttava ”jalo villi”, jonka yhteiskunta turmelee.

b) Ihminen on ihmiselle susi. (Thomas Hobbes)

Thomas Hobbes uskoo, että luonnontilassa ihminen on julma ja raaka olento. Järkensä avulla ihminen kuitenkin kykenee ymmärtämään, että vallan luovuttaminen hallitsijalle yhteiskuntasopimuksella on kaikkien etu.

**c) Omaisuuden säilyminen on syy sille, miksi ihmiset liittyvät yhteiskuntaan.
(John Locke)**

John Locke pitää keskeisenä syynä sille, että yhteiskunta luodaan, jo luonnontilassa kaikille kuuluvien vapauksien ja oikeuksien toteutumista. Keskeisin näistä oikeuksista on omistusoikeus, jonka turvaamiseksi tarvitaan esim. poliisi ja oikeuslaitos.

10. Kirjoita lyhyt tiivistelmä vallasta. Käytä kaikkia seuraavia sanoja tiivistelmässäsi: väkivalta, perinne, laillisuus, karisma, raha, pakko, yksilön oikeudet, hyvinvointi, demokratia ja vapaudet.

Esim. Valta on kykyä muuttaa olosuhteita. Se voi olla esimerkiksi sitä, että poliisi kykenee **väkivallalla** tai sillä uhkaamalla estämään rikoksia. Max Weberin mukaan valta voi perustua joko **perinteeseen**, **laillisuuteen** tai **karismaan**. Valtio käyttää poliittista valtaa tietyllä maantieteellisellä alueella. Valtiolla on laillinen väkivaltamonopoli, mutta sen tehtäväksi voidaan katsoa myös mm. kansalaisten **hyvinvoinnin** turvaaminen. Länsimaissa suositaan kansanvaltaa eli **demokratiaa**. Yhdeksi demokratian ongelmaksi on nähty vaalikampanjoiden kalleus, josta saattaa seurata se, että **rahalla** on mahdollista ostaa poliittista vaikutusvaltaa. Oikeusvaltioksi kutsutaan valtiota, jossa demokratian lisäksi toteutuvat mm. **yksilön** perustavat **vapaudet** ja **oikeudet**.

Huomenna lukutunti! Ota FI3-
kurssin lukukirja mukaan 😊